

Тетяна Яцечко

(м. Луцьк)

ГАВРИЛО ЧЕРНИХІВСЬКИЙ – ВИДАТНИЙ ДОСЛІДНИК КРЕМЕНЕЧЧИНИ

Кременеччина – край надзвичайно багатий на історичні події та пам'ятки сивої давнини. В когорті відомих дослідників старожитностей Кременеччина вагоме місце належить нашому сучаснику історика, краєзнавцю, досліднику Гаврилу Івановичу Чернихівському. У вересні цього року він буде святкувати свій ювілей – йому виповнюється сімдесят років. Скільки доброго, значного було здійснено ним. Своє трудове життя він присвятив дослідженню Кременеччина та її видатних постатей. Здобуваючи славу одного з найкращих знавців історії свого краю, він не одне десятиріччя займався історичним краєзнавством.

Основні віхи біографії науковця. Народився дослідник 28 вересня 1936 р. в одній із багатодітних сімей села Плесківці Зборівського р-ну Тернопільської області. В 1953 р. закінчив Кобзарівську середню школу. Вищу освіту здобував з 1953 по 1958 рік, будучи студентом історичного факультету Львівського державного університету імені Івана Франка. У 1969 р. складає іспити кандидатського мінімуму на кафедрі історії України того ж таки навчального закладу. Далі працював учителем історії у школах Збаразького і Кременецького районів. Протягом 1962-1969 рр. читав курс лекцій з історії України на загальнонауковому факультеті Кременецького педагогічного інституту.

Чимало зробив як невтомний збирач джерел та пам'яток історії та культури. В 1969 р. краєзнавець розпочинає тісно співпрацювати з Кременецьким краєзнавчим музеєм, в результаті з 1991 р. він стає його провідним науковцем та дослідником. Вагомим є внесок Г.Чернихівського і у розвиток та організацію музейної справи на Кременеччині¹. Адже відомо, що він є експозиціонером та одним із найактивніших ініціаторів створення літературно-меморіального музею Уласа Самчука у с.Тилявці Шумського району та літературно-меморіального музею Олександра Неприцького-

Грановського у с. Великих Бережцях. Крім того він на громадських засадах створював експозиції в десяти музеях Кременецького району².

“Одержимий” – кажемо ми про людину, яка віддана своїй справі. Саме це слово приходить на думку, коли дізнаєшся про те, скільки зробив для вивчення і збереження історії свого краю Г. Чернихівський.

Про плідну наукову діяльність свідчить той факт, що на сьогоднішній день в доробку краєзнавця знаходиться 14 книг, у тому числі 5 монографій: „Кременець. Путівник” (1987), „Кременеччина і історичне та літературне краєзнавство” (1992), монографії „Олександр Неприцький-Грановський. Життя і творчість” (1996) та бібліографічний покажчик „Олександр Неприцький-Грановський” (1997, у співавторстві), „Кременеччина від давнини до сучасності” (1999)³, „Портрети пером” (2001), „Оксана Лятуринська. Життя і творчість” (2002). Одними із найважливіших з точки зору науки є дві. Зокрема, на сторінках першої, назва якої звучить як “Олександр Неприцький-Грановський: життя і творчість”⁴, автор простежує поетичну, наукову та політологічну спадщину відомого українця О.Неприцького-Грановського, який був вихідцем села Великі Бережці Кременецького р-ну. Його родині прийшлося покинути рідну місцину в кінці ХІХ ст., у зв'язку із переслідуванням з боку царської влади. Живучи в США багато років, Олександр Анастасійович невтомно працював для України, її незалежності, доклав багато сил, щоб народ став вільним. Монографія має в собі мету відродити ім'я Олександра Неприцького-Грановського, вшанувати його пам'ять в Україні та поза її межами. До речі, праця вийшла завдяки матеріальній та фінансовій підтримці родини Неприцьких. Через рік, в 1997 р., було видано бібліографічний покажчик праць “Олександр Неприцький-Грановський”. Друга монографія “Кременеччина від давнини до сучасності” – це перше синтетичне дослідження минувшини краю від незапам'ятних часів до сьогодення. В праці на основі вивчення архівних джерел, опублікованих раніше праць, художніх творів простежується багатовікова історія Кременеччини. Автор характеризує природу краю, охоплює головні віхи минулого, дає свою оцінку найбільш вагомим історичним подіям, фактам, особам. Основу книги склали дослідження з історичного та літературного краєзнавства. Цінність

монографії для істориків та дослідників полягає в тому, що вона містить численні посилання на архівні документи та матеріали, що знаходяться у Державних архівах Тернопільської, Волинської та Рівненської областей, Центральних державних історичних архівах міст Києва та Львова, документів та матеріалів Кременецького краєзнавчого музею та Кременецького районного архіву⁵. Книга ілюстрована картами, схемами, фотографіями. Для зручності в кінці праці подано іменний та географічний покажчики. Доробок дослідника нараховує десять книг із краєзнавства та більше ста праць, які стосуються таких галузей як історіографія, літературознавство, історія культури та освіти Кременеччини.

Чернихівський є автором понад 150 наукових праць, які друкувалися у журналах та збірниках України, США, Канади, Польщі, Росії та біля тисячі краєзнавчих статей у пресі. В доробку дослідника знаходиться два десятки праць, присвячених діяльності Михайла Драгоманова як історика України.

Саме він виявив, зібрав і видав: спадщину таких письменників – Ю.Виливчука⁶, прозаїка-казкаря С.Даушкова, вченого, громадського діяча О.Неприцького-Грановського, письменника Уласа Самчука. Досліджував життя і творчість Олени Теліги.

Як підсумок багаторічної науково-дослідної праці, пошуків та знахідок – в 1996 р. світ побачив бібліографічний покажчик “Гаврило Чернихівський”, який нараховував 898 позицій. Упорядником покажчика став журналіст Богдан Мельничук, автором вступної статті - директор Державного архіву Тернопільської області Богдан Хаварівський.

Для дослідника представляє цікавість і традиції українського народу, свідченням є книги: „Великодня книжечка” (1995), „Українські колядки та щедрівки” (1997).

Окрім науки Гаврило Черняхівський плідно займається творчістю, ознакою цього є той факт, що в 1994 р. ним була видана збірка власних поезій під назвою „Серця клич”⁷.

Гаврило Чернихівський з 1992 р. – член Всеукраїнської спілки краєзнавців. В 1998 р. Г.Чернихівський був удостоєний звання лауреата Всеукраїнської премії в

галузі охорони пам'яток історії та культури імені професора Володимира Антоновича, в 2001-2002рр. – літературно-мистецької премії імені братів Лепких. В 2004 р. отримав міжнародну премію фонду родини Водяників-Швабінських та інші нагороди. Він же лідер України 2004 р. З 2005 р. він член Національної спілки письменників України.

Варто зазначити, також, що його книга „Улас Самчук: сторінки біографії”, яка побачила світ у 2005 р., є першим ґрунтовним дослідженням про „українського Гомера ХХ століття”

В 2001 р. до 65-річчя дослідника в місті Тернополі була видана книга „Гаврило Чернихівський: життєписно-бібліографічна студія”, укладачем якої став М.Друневич⁸.

Всіх імен видатних краєзнавців Волині не можна перелічити. Але їх пам'ятають, знають, шанують, схиляють голови, перед їх так необхідною для нас нелегкою працею. Тож за це їм подяка і низький уклін, адже це люди, біографії та життя, яких можуть слугувати яскравими прикладами для молодого покоління істориків Волині. До таких людей варто віднести Гаврила Чернихівського – невтомного краєзнавця та справжнього патріота своєї батьківщини.

Джерела та література

1. Чернихівський Г. Використання краєзнавчих матеріалів громадських музеїв Тернопільщини у вихованні молоді // Тези доповідей 2-ї Республіканської наукової конференції з історичного краєзнавства. – К., 1982. – С.187-188.
2. Чернихівський Г. Кременеччина від давнини до сучасності. – Кременець: Папірус, 1999. – 320с., 32 с. іл. – С.236.
3. Пасічник Н. Духовна місія книги: [Про презентацію книги Г. Черняхівського „Кременеччина від давнини до сучасності”] // Діалог. – 2000.- 19 лют.
4. Чернихівський Г. Олександр Неприцький-Грановський: Життя і творчість / Сл. від авт., наук. ред. акад. АН Вищої школи України, д-р філолог. Наук Р. Гром'як. – Тернопіль: Збруч, 1996.- 388с. Бібліографія: С.357-379.
5. Див. Чернихівський Г. Кременеччина від давнини до сучасності...- С.4-6.

6. Чернихівський Г. Поет революційного гарту: До 100-річчя від дня народження Ю.Виливчука // Тези доповідей і повідомлень 1-ї Терноп. обл. наук. історико-краєзнав. конференції. Серія: Література і мистецтво. – Тернопіль, 1990.- Ч.3.- С.11-12.
7. Чернихівський Г.Серця клич: Поезії / Корот. біогр. Довідка. – Крем'янець, 1994. – 110с.: портр.
8. Гаврило Чернихівський: Життєписно-бібліографічна студія / Уклад. М. Друневич. – Тернопіль: оперативний друк, 2001. – 79с.: фотограф.